

ІЗ ВУЛИЧНОГО ГОМОНУ ТА РОЗМОВ НА КУХНІ (1991–2001)

Про Іванка-дурника та золоту рибку

«Що я зрозумів? Я зрозумів, що герої певного часу рідко бувають героями іншого часу, крім Іванка-дурника. Та Ємелі. Улюблених героїв російських казок. Наші казки – про везіння, про мить, коли «пощастило». Про очікування чудесної допомоги, щоб усе до рота саме впало. Лежачи на печі, мати все. Щоб і пічка сама млинці пекла, а золота рибка всі бажання виконувала. Хочу те і хочу се. Хочу Царівну Прекрасну! І хочу жити в царстві іншому – з молочними річками та кисільними бережками. Ми – мрійники, звісно. Душа працює і страждає, а справи ледве рухаються, тому що на них сил уже бракує. Справи стоять. Загадкова російська душа... Усі намагаються її зрозуміти... читають Достоевського... Що там у них за душею? А за душею в нас сама душа. Побалакати полюбаємо на кухні, почитати книжку. Головна професія – читач. Глядач. І водночас відчуття власної особливості, винятковості, хоча підстав для цього жодних, окрім нафти та газу. З одного боку, це якраз і заважає змінити життя, а з іншого боку, дає відчуття якогось сенсу. Завжди висить у повітрі, що Росія має створити, показати світові щось надзвичайне. Богообраний народ. Особливий російський шлях. Усуціль у нас Обломови, лежать на дивані й очікують дива. А не Штольці.

Діяльних, метких Штольців зневажають за те, що зрубали улюблений березовий гай, вишневий садок. Заводики там будують, гроші роблять. Чужі для нас Штольці...»

«Російська кухня... Убога "хрущобна" кухонька: дев'ять—дванадцять (щастя!) квадратних метрів, за тонкою стінкою – туалет. Радянське планування. На вікні – цибуля в баночках з-під майонезу, в горщику – алое від нежиті. Кухня для нас – це не лише місце для приготування їжі, це і їдальня, й вітальня, й кабінет чи трибуна. Місце для колективних психотерапевтичних сеансів. У дев'ятнадцятому сторіччі вся російська культура жила в дворянських маєтках, а в двадцятому – на кухнях. І перебудова теж. Усе "шістдесятницьке" життя – це "кухонне" життя. Спасибі Хрущову! Це за його правління вийшли з комуналок, отримали власні кухні, де можна було лаяти владу, а головне – не боятися, адже на кухні всі свої. Там народжувалися ідеї, фантастичні проєкти. Розповідалися анекдоти... Анекдоти процвітали! Комуніст – це той, хто Маркса читав, а антикомуніст – це той, хто його зрозумів. Ми вирости на кухнях, і наші діти теж, вони разом із нами слухали Галича й Окуджаву. Крутили Висоцького. Ловили Бі-бі-сі. Розмови про все: про те, як усе хріново, і про сенс життя, про щастя для всіх. Згадую кумедний випадок... Засиділися якимось за північ, наша дочка, їй було дванадцять років, там, на маленькому диванчику, заснула. А ми про щось голосно засперечалися. І вона крізь сон як заволає: "Не треба далі про політику! Знову Сахаров... Солженіцин... Сталін..." (Сміється.)

Нескінченний чай. Кава. Горілочка. А в сімдесяті роки пили кубинський ром. Усі були закохані у Фіделя! У кубинську революцію! Че в береті. Голлівудський красень! Нескінченні балачки. Страх, що нас прослуховують, напевно прослуховують. У середині розмови обов'язково хтось подивиться з усмішкою на люстру або на розетку: "Ви чуєте, товаришу майоре?". Неначе ризик... неначе гра... Отримували навіть якесь задоволення від цього брехливого життя. Мізерне число людей чинили опір відкрито, більше було "кухонних дисидентів". Із дулею в кишені...»

ЗМІСТ

<i>Нотатки співучасника</i>	5
Від редакції	14

Частина перша. РОЗРАДА АПОКАЛІПСИСОМ ІЗ ВУЛИЧНОГО ГОМОНУ ТА РОЗМОВ НА КУХНІ (1991–2001)	17
--	----

Десять історій у червоному інтер'єрі

про красу диктатури й таємницю метелика в цементі	38
про братів і сестер, катів і жертв... та електорат.....	73
про шепіт і крик... і захват	84
про самотнього червоного маршала та про три дні забутої революції	99
про подаяння спогадів і жагу сенсу	133
про іншу біблію та інших вірян	157
про жорстокість полум'я та спасіння висотою	177
про солодкість страждання та про фокус російського духу	200
про час, коли кожен, хто вбиває, гадає, що він Богові служить	226
про маленький червоний прапорець і посмішку сокири	238

Частина друга. ЗВАБЛИВІСТЬ ПОРОЖНЕЧІ ІЗ ВУЛИЧНОГО ГОМОНУ ТА РОЗМОВ НА КУХНІ (2002–2012)	273
--	-----

Десять історій без інтер'єру

про Ромео та Джульєтту... тільки звалися вони Маргарита й Абульфаз.....	288
--	-----

про людей, які одразу стали іншими «після комунізму».....	303
---	-----

про самотність, яка дуже схожа на щастя.....	320
--	-----

про бажання їх усіх повбивати, а потім про страх, що тобі цього хотілося.....	334
--	-----

про стару з косою та вродливу дівчину.....	350
--	-----

про чуже горе, яке Бог поклав на поріг вашої оселі.....	372
---	-----

про життя-суку та про сто грамів легкого пісочку в білій вазочці.....	386
--	-----

про негідливість мертвих і тишу пороху.....	397
---	-----

про лукаву темряву та про «інше життя, яке можна зробити з цього».....	416
---	-----

про мужність і після неї.....	436
-------------------------------	-----

<i>Примітки обивателя</i>	451
---------------------------------	-----